PESNICI DRAINCU U POHODE

Autor Ljuba
Wednesday, 04 August 2010
Poslednji put aÅ¾urirano Friday, 22 April 2011

04.08.2010. godine u Trbunju, kod Blaca, rodnom mestu Radeta Drainca, povodom obeleÅ¾avanja njegovog rodjendana odrÅ¾ana je po prvi put manifestacija *PESNICI DRAINCU U POHODE* koju su zajedniÄ•ki organizovali Kulturni centar KruÅ¡evac i Narodna biblioteka Raka Drainac iz Blaca. U Trbunju su govorili: Prof. Dr Tiodor RosiÄ‡, Prof. Dr Milisav SaviÄ‡, Prof. Dr Branko RistiÄ‡, Ljubodrag ObradoviÄ‡, Moma DragiÄ‡eviÄ‡, Jelena ProtiÄ‡ PetronijeviÄ‡, NebojÅ¡a LapÄ•evi Å½ivanoviÄ‡, Tomislav SimiÄ‡, Miroslav PaniÄ‡ i Vitomir JovanoviÄ‡ DÅ¾ogurda, a za muziÄ•ki trenutak pobrinuo se Rade KoÅ¡aninin na fruli.

Iste veÄ•eri u KruÅ¡evcu, u Klubu Kck, odrÅ¾ano je knjiÅ¾evo veÄ•eÂ istim povodom, sa istim Â uÄ•esnicima kojima su se pri i: Veljko Stambolija (koji je govorio prigodan tekst i svoju poeziju povodom obeleÅ¾avanja 15 godina OLUJE Â - kada je 04.08.1995. godine, hrvatska vojska zapoÄ•ela je akciju "Oluja" u kojoj je prognano oko 200.000 Srba, a okoÂ 2.000 ih je ubijeno ili nestalo), Mr. Spasoje Å½. MilovanoviÄ‡, Jelena DjordjeviÄ‡,Â Svetlana DjurdjeviÄ‡ i Dragoslav DjordjeviÄ‡. Pogledaj fotografije i osetite deliÄ‡ atmosvere.

Izvor POLITIKA - Originalni tekst

Dole klaviri, gitare i mandoline

Bilo je oÄ•igledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv Ä‡iftinskog morala, protiv malograÄ‘anske etike i estetike. Na koji naÄ•in se buni? Na onaj najefikasniji i najriziÄ•niji naÄ•in: skandalom, provokacijom, Å¡okovima. Sebe je proglasio za â€žneprijatelja akademija, crkava i muzejaâ€•, vikao je: â€žDole klaviri, gitare i mandolineâ€•.
Â
Prvi neposredniji susret sa DrainÄ•evom poezijom doÅ¾iveo sam u jesen 1955. godine, kada sam doÅ¡ao na studije u Beograd. Tek tu, u tada veoma bogatim antikvarnicama, mogle su se naÄ‡i knjige koje se u naÅ¡im provincijskim zabitima nisu mogle dobiti ni za lek: predratna izdanja MiloÅ¡a Crnjanskog, Rastka PetroviÄ‡a, MomÄ•ila NastasijeviÄ‡a, Rada Drainca. SeÄ‡am se da je tada grupa mlaÄ‘ih pesnika, koja se okupljala u Ä•uvenoj â€žPreÅ¡ernovoj kletiâ€•, s najveÄ‡om straÅ¡Ä‡u ne kult pesnika iz Toplice. TaÄ•nije reÄ•eno, kult takvog tipa pesnika, boema i buntovnika, kakvi su i sami pokuÅ¡avali da budu. Ja sam tada najviÅ¡e voleo stihove Crnjanskog, Rastka PetroviÄ‡a, Remboa, Apolinera. Å to znaÄ•i da sam, Ä•itajuÄ‡i Rastka i Apolinera, bio na putu da otkrijem i Drainca.

Prvi susret sa DrainÄ•evom poezijom morao je biti zbunjujuÄ‡i: u njoj je sve bilo novo i neoÄ•ekivano. Svaka je pesma bila programska, a pobuna je bila ceo program. Na prvi pogled je bilo oÄ•igledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv Ä‡iftinskog morala, protiv malograÄ‘anske etike i estetike. Na koji naÄ•in se buni? Na onaj najefikasniji i najriziÄ•niji naÄ•in: skandalom, provokacijom, Å¡okovima. Sebe je proglasio za â€žneprijatelja akademija, crkava i muzejaâ€•, vikao je: â€žDole klav gitare i mandolineâ€•. Pisao je da â€žtreba pljunuti u bradu Frojdu i Bergsonuâ€•, i da â€ždinamitom treba razneti ovaj bordel civilizacijeâ€• i â€žkonjuÅ¡nicu kultureâ€•. Da to ne bi uradili drugi, sam je sebe proglasio za â€žpijancaâ€•, â€žkockaraâ€•, za â za â€žapaÅ¡aâ€•, â€žporoÄ•nog ljubavnikaâ€• i â€žvagabundaâ€•. Za svoje druÅ¡tvo je izabrao â€žstrvinara, pesnika, zidara i s svoju publiku proglasio je koÄ•ijaÅ¡e, sluÅ¾avke, portire i konje. Njegov Amor je â€žpacov u veÅ¡erniciâ€•, njegov â€žnovi Apol rumunski dÅ¾okejâ€•, njegova muza je, kako sam kaÅ¾e, â€žjedna ordinarna droljaâ€•, a svoju liru je napravio â€žod prazne k Ä‘ubretaâ€•. Kao da gleda neki velelepni SunÄ•ev zalazak, ili vrhove Himalaja, ili Keopsovu piramidu, ili neko od svetskih Ä•uda, on oduÅ¡evljeno uzvikuje: â€žKakav realistiÄ•an izmet na mome tanjiru!â€• I taman Å¡to ste pomislili da ste ono najdrastiÄ•nije preturili preko glave, on pred vas iznese neÅ¡to joÅ¡ drastiÄ•nije:

Bankar debela svinja
Bakalinove bubrege jede iz tanjira.

Njegova poezija je prepuna svega onoga Å¡to provocira, vreÄ‘a, Å¡okira i skandalizuje. On je u poeziju uveo pisoare i javne kuÄ‡e, a javnosti je predstavio i svoju mansardu, u kojoj â€žkao jedini portre na zidu visi stari kaput i velurske pantaloneâ€•, i u kojoj â€žbeli kiÅ¡obranâ€• njegove â€žodbegle drage... sluÅ¾i umesto abaÅ¾uraâ€•. To Å¡to sebe Ä•esto proglaÅ¡ava za genij da kaÅ¾e â€“ moÅ¾da opet da to ne bi uradili drugi â€“ kako je â€žizgubio... pola veka u pisanju slabih stihovaâ€•, da kaÅ¾e k njegova poezija â€žmlaka kao julske baruÅ¡tineâ€•, i da je ceo njegov Å¾ivot bio â€žÄ‘ubriÅ¡te pod maskom poezije i lirizmaâ€• ovo samokritika ili koketerija? Å ta je istina a Å¡ta je laÅ¾? Å ta je lice a Å¡ta je maska, Å¡ta je Å¡minka? Je li njegova pobuna zaista pobuna ili je samo parada i poza?

Tokom godina, kad god sam se vraÄ‡ao DrainÄ•evim knjigama, sve upornije mi se nametalo jedno neobiÄ•no pitanje: ko je Rade Drainac? I, kako su godine prolazile, sve ubedljivijim mi se Ä•inio sledeÄ‡i odgovor: Rade Drainac je knjiÅ¾evni lik, knjiÅ¾evni junak, koga je izmislio, stvorio, napisao, Radojko JovanoviÄ‡ iz Trbnja.

Kao Å¡to je Fernando Pesoa izmislio pesnike Alvara de KampuÅ¡a, ili Alberta Kajera, ili Rikarda Reisa, i umesto njih napisao, i pod njihovim imenima objavio, â€žnjihovaâ€• pesniÄ•ka dela; i kao Å¡to je naÅ¡ slikar DuÅ¡an OtaÅ¡eviÄ‡ stvorio slika DimiÄ‡a, Ä•iju je biografiju izmislio Branko VuÄ•iÄ‡eviÄ‡, a Ä•iji je slikarski opus naslikao sam OtaÅ¡eviÄ‡, tako je i Radojko JovanoviÄ‡ izmislio i stvorio Rada Drainca: dao mu je ime, lik, karakter, biografiju, pesniÄ•ko delo, ulogu, poslanje i zadatak. Kakav zadatak? Da se buni, da Å¡okira, da provocira, da skandalizuje, da glumi, da u glumi â€“ kao i u svemu drugom â€“ preteruje, a najÄ•eÅ¡Ä‡e, i s najveÄ‡im zadovoljstvom, da prelazi granice takozvanog dobrog ukusa. Jednom reÄ•ju, zadatak Rada Drainca je bio da radi sve ono Å¡to nije mogao da radi Radojko JovanoviÄ‡, i da bude sve ono Å¡to nije mogao da bude Radojko JovanoviÄ‡. Mogli bismo Ä•ak kazati da je Rade Drainac osloboÄ‘eni Radojko JovanoviÄ‡.

Rade Drainac je hrabro i dosledno igrao ulogu koja mu je namenjena. Stavljao je na lice najÅ¡okantnije maske, mazao debele slojeve najprovokativnije Å¡minke; tako maskiran pretvarao se u najveÄ‡eg putnika i u najkosmopolitskijeg pesnika za koga zna srpska poezija: u njegovim pesmama se dime Pariz i Liverpul, cveta Firenca, iz mora izranjaju FidÅ¾i, Samoa, MarÅ¡alska ostrva i Melanezijski arhipelag. Drainac se u Sajgonu ili na Novoj Gvineji oseÄ‡a, navodno, kao kod kuÄ‡e. Sve to deluje kao veliki vatromet koji se ne gasi, kao dÅ¾inovska dekoracija i scenografija, koje zasenjuju. MeÄ‘utim, iza tih zasenjujuÄ‡ih dÅ¾inovskih panorama pojavljaju se, mnogo dragoceniji, problesci autentiÄ•ne poezije. Tih problesaka moÅ¾da najviÅ¡e ima u pesmi pod reÄ•itim naslovom â€žKad pesnik bez laÅ¾nih stihova u srcu prispe u rodni krajâ€•. U toj dragocenoj pesmi vidimo â€žvrane na suncokretuâ€•, â€žMesec u boci rakijeâ€•, â€žcrne perunikeâ€•, a pred nas iskrsava i jedan kolosalan buvaâ€•. Neki od ovih stihova moÅ¾da nagoveÅ¡tavaju i neke od slika BoÅ¾e IliÄ‡a.

Tokom celog svog Å¾ivota, svakom svojom pesmom, svakim svojim tekstom, Drainac se trudio da nas iznenadi i Å¡okira. MeÄ‘utim, on Ä‡e nas najviÅ¡e iznenaditi onda kad progovori mirno i prirodno, bez poze, afektacije i preterivanja. Na umu imam jednu od njegovih predsmrtnih pesama, pod naslovom â€žNirvanaâ€•:

Å umne noÄ‡i ko javori sinji
Tamom grobnom leÅ¾e mi na dlanu.
Bolestan sam mnogo, mnogo.
Jedinu zvezdu u ovoj pustinji,
Vidim svoju ranu.

Ovaj Å¡ampion skandala, poze i provokacije odjednom kaÅ¾e neÅ¡to jednostavno: â€žBolestan sam mnogo, mnogoâ€•. I Å¡oki nas tom jednostavnoÅ¡Ä‡u. Kao da su, u suoÄ•enju sa smrÄ‡u, spale sve maske, i kao da je skinuta sva Å¡minka. Ima trenutaka kad pomiÅ¡ljam da je cela DrainÄ•eva poezija, puna buke i besa, egzotike i kosmopolitizma, Å¡mire i afektacije, napisana zato da bi dala teÅ¾inu ovom jednostavnom stihu, i da bi ga uÄ•inila potresnim. Stihovi â€žNirvaneâ€• ukazuju mi se k neoÄ•ekivana poenta celokupne DrainÄ•eve poezije. Ona rana, koja je jedina zvezda, obasjava nam neke nepoznate i zatamnjene predele u DrainÄ•evom pesniÄ•kom svetu.
Ljubomir SimoviÄ‡

Rodna kuÄ‡a Radeta Drainca u Trbunju

NIRVANA

Å umne noÄ‡i ko javori sinji
Tamom grobnom leÅ¾e mi na dlanu
Bolestan sam mnogo... mnogo!
Jedinu zvezdu u ovoj pustinji
Vidim svoju ranu.

Pritisla me stidna Å¾alost
ko olovna ploÄ•a.
Nigde jedan vedar dan!

Slomila me tuÅ¾na malaksalost
na ljubav, Å¾ivot i san.

Hteo bih samo
u rodni kraj da odem Å¡to pre
i da umrem tamo,
zaboravljajuÄ‡i sve.

A kad me na dasci
put groblja ponesu volujska kola,
kao nekad u mladosti,
nada mnom da zaplaÄ•u od istinskog bola
bele breze, tuÅ¾ne od starosti.

To su zadnji snovi
u noÄ‡ima Å¡umnim ko javori sinji,
otvoreni kao rane,
koje u ovoj pustinji
gnojem kaplju poslednje dane.

(C) Rade Drainac